

MJERNA NESIGURNOST

Ivana Čelap

Klinički zavod za kemiju, KBC Sestre milosrdnice, Zagreb

Radna grupa HKMB i HDMBLM za mjernu nesigurnost

Ivana Čelap

Gordana Juričić

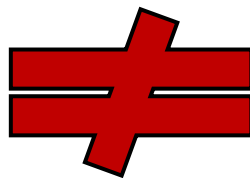
Ana-Maria Šimundić

Ines Vukasović

Što je mjerna nesigurnost?

kvantifikacija varijabilnosti rezultata mjerenja

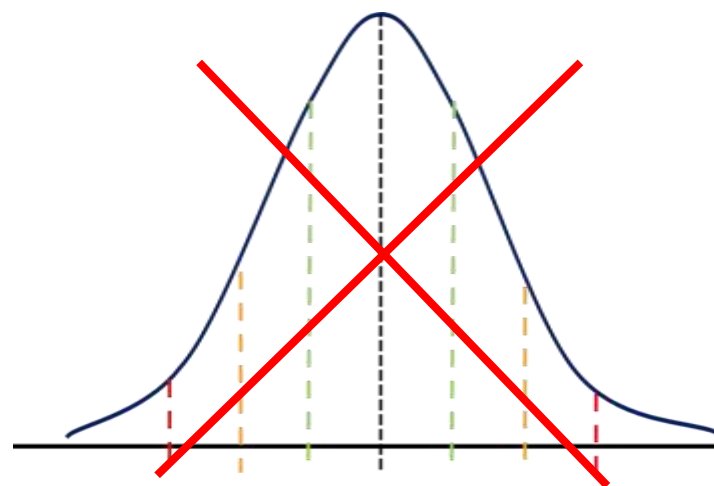
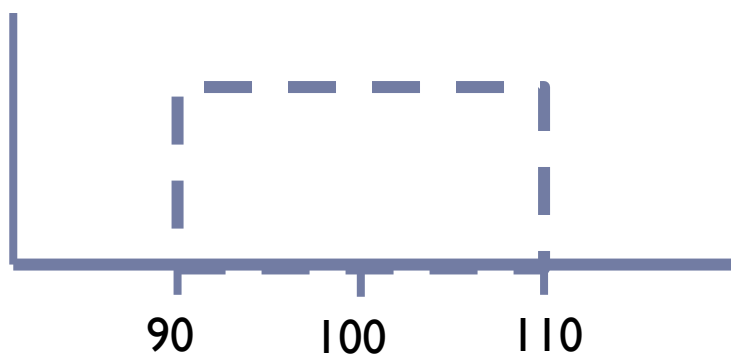
ukupna pogreška

HR EN ISO 15189 (3.17)

„parametar, pridružen rezultatu mjerenja, koji karakterizira rasipanje vrijednosti koje se mogu opravdano pripisati mjerenoj veličini”

- interval unutar kojeg se, s određenom vjerojatnošću, nalazi rezultat mjerenja

HR EN ISO 15189 (5.5.1.4)

„Laboratorij **mora utvrditi** mjernu nesigurnost za svaki mjerni postupak u fazi ispitivanja radi izvještavanja o vrijednostima mjerenih veličina u uzorcima bolesnika.

Laboratorij **mora definirati zahtjeve** izvedbe za mjernu nesigurnost svakog mjernog postupka i **redovito ocjenjivati vrijednosti** mjerne nesigurnost.”

PALCAN
Interpretation and Guidance on the Estimation
of Uncertainty of Measurement in Testing
(APLAC TC 005)

CAN P-1023
February 2005

	<i>The American Association for Laboratory Accreditation</i>	
	P603c: Annex- Policy on Estimating Measurement Uncertainty for Medical Testing Laboratories	Document Issued: November 6, 2009 Page 1 of 11

Canada

eJIFCC: www.ifcc.org/ejifcc

How to cite this article: Uncertainty in Measurement, Introduction and Examples, Kallner A. eJIFCC vol 13 no1: <http://www.ifcc.org/ejifcc/vol13no1/20120103.htm>

Article ID 1301200103

Uncertainty in measurement - Introduction and examples from laboratory medicine

Author

Anders Kallner, Dept. of Clinical Chemistry,
Karolinska Hospital, S - 171 76 Stockholm,
Sweden

All modern computers and calculators have pre-defined routines for the calculation of the mean and SD. However, the calculated properties are only estimates of the true standard deviation and mean of the distribution. If these estimates are made from too small a number of observations the estimate will be non-reliable i.e. the uncertainty of the standard deviation and mean will be large.

When characterizing a result we do not only want to describe how precise we have managed to perform the measurement (reproducible or reproducible) but also how correct it is i.e. the deviation

The Royal College of Pathologists of Australia
0800 010 010 (13 22)

Public Health Ontario
Telephone: 416-326-8600 Fax: 416-326-8600

Guideline

Subject: **Uncertainty of Measurement**
Approval Date: November 2004, November 2009
Review Date: November 2013
Review By: PRAC
Number: 2/2004

Pojmovi

Bilanca nesigurnosti - iskaz mjerne nesigurnosti i sastavnica te mjerne nesigurnosti te njihova izračuna i sastavljanja.

Standardna mjerna nesigurnost (u) - mjerna nesigurnost izražena kao standardno odstupanje (SD)

Sastavljena standardna mjerna nesigurnost (u_c) - standardna mjerna nesigurnost dobivena uporabom pojedinačnih standardnih mjernih nesigurnosti pridruženih ulaznim veličinama u mjerni model

Relativna standardna mjerna nesigurnost (u_{rel}) - standardna mjerna nesigurnost podijeljena apsolutnom vrijednošću izmjerene vrijednosti veličine (CV)

Faktor pokrivanja (k) - broj veći od jedan kojim se množi sastavljena standardna mjerna nesigurnost

Povećana mjerna nesigurnost (U) = $u_c \times k$

Kriteriji prihvatljivosti

- granice kliničke odluke
- iz biološke varijabilnosti

poželjni $\leq 0,75$ TE

optimalni $\leq 0,50$ TE

minimalni $\leq 0,25$ TE

Izvori mjerne nesigurnosti

- svi koraci uključeni u mjerenje moraju biti definirani i evaluirani s obzirom na mjernu nesigurnost

- *prijeanalitički, **analitički** i poslijeanalitički*

- prijeanalitičke i poslijeanalitičke izvore nesigurnosti nije moguće kvantificirati, a neke niti kontrolirati (→ standardizacija, edukacija...)

- dva glavna izvora nesigurnosti u analitičkom dijelu

1. nesigurnost kao posljedica slučajnih pogrešaka koje se normalno događaju pri izvođenju mjerenja

2. nesigurnost brojčane vrijednosti mjerene veličine u kalibratoru

- nemoguće ukloniti → definirati i smanjiti na najmanju moguću mjeru

svi izvori varijabilnosti ulaze u bilancu za izračun mjerne nesigurnosti

Procjena mjerne nesigurnosti

- 1. Tip A** - izvore čiju mjernu nesigurnost procjenjujemo statističkom obradom niza rezultata dobivenih mjerenjem određene mjerene veličine pod istim mjernim uvjetima
2. Tip B - izvore čiju mjernu nesigurnost procjenjujemo iz literaturnih podataka, specifikacije proizvođača, iskustvenih podataka i sl.

Pristupi izračunu mjerne nesigurnosti

Bottom-up

- mjerna nesigurnost svakog izvora → sastavljena mjerna nesigurnost

Top-down

- direktna procjena učinka ukupne nesigurnosti cijelog mjernog sustava

Jun Hyung Lee, Jee-Hye Choi, Jae Saeng Youn, Young Joo Cha, Woonheung Song and Ae Ja Park*

Comparison between bottom-up and top-down approaches in the estimation of measurement uncertainty

Table 1 Uncertainty budget of the concentration of glucose in the automatic chemical analyzer, AU5A21.

Category	Input quantity	Variables	Standard uncertainty	Estimated type	Source
Balanced indication at the end-point of reaction (I_e)	Indication of a sample in the main wavelength at the end-point	I_{me}	$u(I_{\text{me}})$	A	Replication experiment
	Indication of a sample in the sub wavelength at the end-point	I_{sub}	$u(I_{\text{sub}})$	A	Replication experiment
Balanced indication at the mid-point of reaction (I_m)	Indication of reagent blank at the end-point	I_{me}	$u(I_{\text{me}})$	A	Replication experiment
	Indication of a sample in the main wavelength at the mid-point	I_{me}	$u(I_{\text{me}})$	A	Replication experiment
Volume portion (V)	Indication of reagent blank at the mid-point	I_{me}	$u(I_{\text{me}})$	A	Replication experiment
	Volume of R1 reagent	V_{R1}	$u(V_{R1})$	B	Manufacturer
Calibrator	Volume of R2 reagent	V_{R2}	$u(V_{R2})$	B	Manufacturer
	Volume of a sample	V_s	$u(V_s)$	B	Manufacturer
	Concentration of the calibrator	C_{cal}	$u(C_{\text{cal}})$	B	Manufacturer
	Indication of the calibrator	I_{cal}	$u(I_{\text{cal}})$	A	Replication experiment

Table 5 Measurement uncertainty of the concentration of glucose.

Glucose concentration, mmol/L	Approach, method	$u_c(m)$, mmol/L	$u_c(b)$, mmol/L	$u_c(m-b)$, mmol/L	$U(m-b)$ ($k=2$), mmol/L (%)
5.57	Bottom-up	0.077	0.042	0.088	0.18 (3.1%)
	Top-down	0.073	0.042	0.084	0.17 (3.0%)
12.77	Bottom-up	0.15	0.088	0.17	0.34 (2.7%)
	Top-down	0.16	0.088	0.18	0.36 (2.8%)

$u_c(m)$, combined standard uncertainty of glucose measurement; $u_c(b)$, combined standard uncertainty of bias assessment; $u_c(m-b)$, combined standard uncertainty of glucose measurement after bias correction; $U(m-b)$, expanded uncertainty of glucose measurement after bias correction.

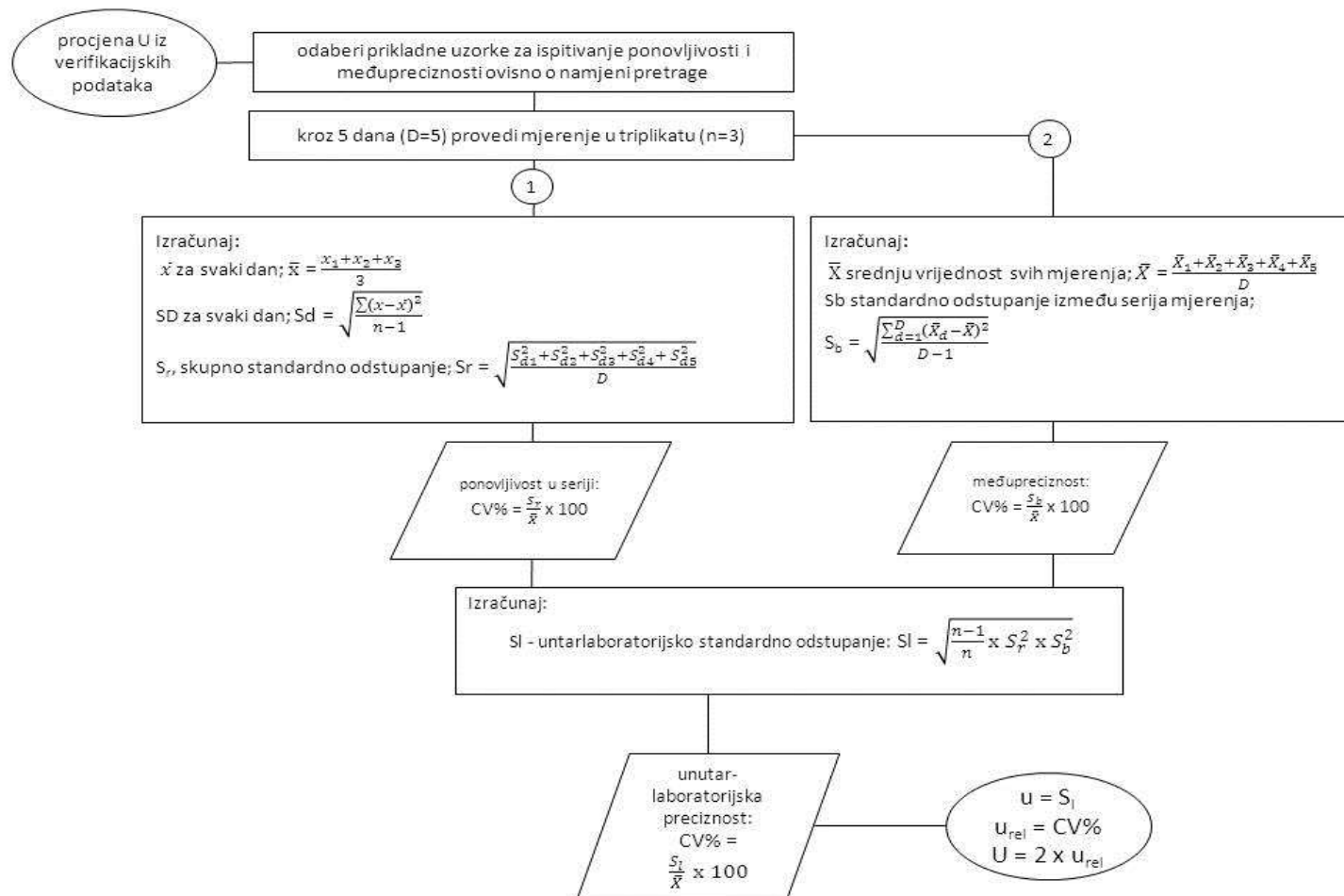
Top-down pristup

- podaci dobiveni inicijalnom verifikacijom metode
- podaci dobiveni iz podataka o dugoročnoj preciznosti, biasu i drugim izvorima

Procjena mjerne nesigurnosti pomoću *top-down* pristupa

I. iz inicijalne verifikacije – najmanje 15 podataka (5x3)

1. PONOVLJIVOST (PRECIZNOST U SERIJI)					
D=5 dana; n=3 (triplikat)	1. dan	2. dan	3. dan	4. dan	5. dan
Mjerenje 1	5,43	5,29	5,40	5,30	5,17
Mjerenje 2	5,14	5,41	5,49	5,31	5,40
Mjerenje 3	5,06	5,40	5,44	5,14	5,25
Aritmetička sredina ($\bar{x}$)	5,21	5,37	5,44	5,25	5,27
Standardno odstupanje za svaku seriju od 3 mjerenja: $S_{d1}, S_{d2}, S_{d3}, S_{d4}, S_{d5}$	0,19	0,07	0,05	0,10	0,12
Skupno standardno odstupanje, za 5 dana S_r	0,12				
$CV\%=(S_r/\bar{X}) * 100$	2,18%				
2. VALIDACIJSKA MEĐUPRECIZNOST IZ PONAVLJANIH MJERENJA					
D=5 dana; n=3 (triplikat)	Rezultat				
$\bar{X}$ (grand mean) - srednja vrijednost svih srednjih vrijednosti mjerenja kroz 5 dana $\bar{X}=(\bar{x}_1+\bar{x}_2+\bar{x}_3+\bar{x}_4+\bar{x}_5)/D$	5,31				
S_b - validacijska međupreciznost kod ponavljanih mjerenja	0,09				
$CV\%=(S_b/\bar{X}) * 100$	1,79%				
3. UNUTARLABORATORIJSKA PRECIZNOST					
S_l - unutarlaboratorijsko standardno odstupanje (n=3)	0,16				
$CV\%=(S_l/\bar{X}) * 100$	2,52%				
4. MJERNA NESIGURNOST					
$U = 2 * CV\% (k=2)$	5,04 % $\cong$ 5 %				

Glukoza
kontrolni uzorak (I)

0,50 $CV_1 = 2,8\%$
0,50 $TE = 6,96\%$

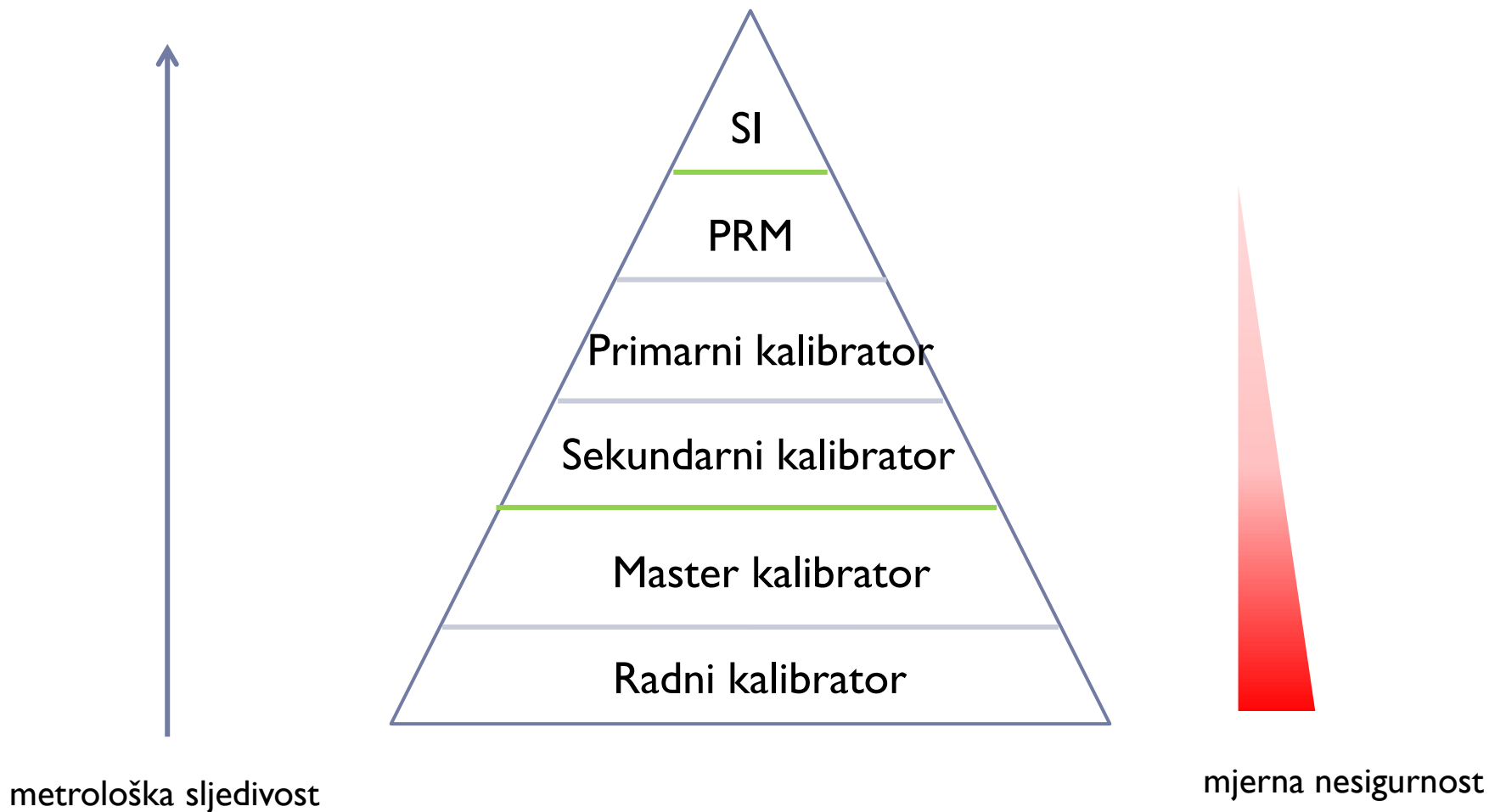

2. iz dugoročne preciznosti

- preporučeni period je 100 podataka ili 6 mjeseci

Kontrolni materijal:	razina I
Broj korištenih lotova	I
Učestalost provedbe kontrolnog postupka	3 x dnevno
Vremensko razdoblje prikupljanja podataka:	1.3.-1.7.2014.
Broj prikupljenih podataka, n	593
srednja vrijednost, $\bar{X}$	5,68 mmol/L
Standardna varijacija, $SD = \sqrt{\frac{\sum(x-\bar{x})^2}{n-1}}$	0,200 mmol/L
Koeficijent varijacije, $CV\% = \frac{SD}{\bar{X}} \times 100$	3,53 %
Standardna relativna mjerna nesigurnost, $u_{rel} = CV$	3,53 %
Povećana mjerna nesigurnost, $U = 2 \times u_{rel}$	=7,07 $\cong$ 7%

Bias – da ili ne?

Procjena mjerne nesigurnosti s uključenim biasom

- certificirani referentni materijal
- vanjska procjena kvalitete (?)

Sastavljena relativna standardna mjerna nesigurnost

$$u_{c\ rel} = \sqrt{B_{rel}^2 + u_{rel}^2}$$

Što učiniti ako procijenjena mjerna nesigurnost ne zadovoljava postavljeni kriterij prihvatljivosti?

- provjeriti dopinos mjerne nesigurnosti kalibratora
- učiniti procjenu mjerne nesigurnosti pomoću *bottom-up* pristupa

Kako upotrijebiti podatak o mjernoj nesigurnosti?

- procjena razlike dvaju rezultata
- rezultati oko *cut-off* vrijednosti, granice kliničke odluke ili granica referentnog intervala

rezultat $\pm$ U (k=2)